

др. Јован (Вранишкоски), Архиепископ охридски и Митрополит скопски
Архиепископија охридска и Митрополија скопска
arhiepohrid@poa-info.org

КОЈ БИЛ ОХРИДСКИ АРХИЕПИСКОП ВО ВРЕМЕ НА ПОГУБУВАЊЕТО НА ЈОВАН ВЛАДИМИР?

Вовед:

Името на првиот охридски архиепископ по воспоставувањето на Охридската Архиепископија од автократорот Василиј II се знае со точност, но името на последниот бугарски патријарх што столувал во Охрид сè уште не е со сигурност утврдено. Следствено на тоа не може со сигурност да се тврди ниту кој бил патријарх, односно архиепископ во Охрид во времето кога подло е измамен и погубен Св. Јован Владимир. Овде ќе се обидеме врз основа на сите извори што ни се познати од тоа време да дадеме свое гледиште на таа дилема. Во продолжеток ќе се занимаваме и со прашањето каков еклисиолошки спор предизвикува селењето на бугарскиот патријарх што столувал во Дристра, пред паѓањето на Првото бугарско царство и неговото конечно населување во Охрид.

Како архиепископ на Охридската Архиепископија го примаме за должност расветлувањето на вистината дали некој од нашите претходници свесно или несвесно учествувале во убиството на Св. Јован Владимир. Доколку учествувале, одговорноста треба да се прифати и да се бара прошка од Бога, а извикување од црковната полнота, зашто учествувањето на еден архиепископ во убиство, дури и ако е тоа несвесно ја соблазува целата Црква.

1. Постојат само неколку извори кои би можеле да ни помогнат во расветлувањето на дилемата кој бил охридски архиепископ во времето на погубувањето на Св. Јован Владимир и дали тој свесно учествувал во неговото убиство. Прво, каталогот на Бугарските архиепископи кој има наслов: *Οἱ ἀρχιεπίσκοποι Βουλγαρίας* и датира од втората половина на 12-ти век. Тој каталог до сега има три изданија, најстарото е на Дјуканж, потоа на Лекиен и последното кое е веројатно најточно е на Гелцер.¹ Втор извор е хрониката на

¹ Сите три изданија направени се според еден ракопис Cod. Paris. Gr. 880 fol. 407^v sqq.

Јован Скилица со додатоките codex Vindobonensis LXXIV (Cod. Vindob. 74), што ја објави Прокиќ², а трет: повелбите на царот Василиј II издадени на првиот охридски архиепископ Јован.

Во Дјуканжиевиот каталог на охридските архиепископи има четири архиепископи од последниот во Дристра, до првиот во Охрид. Првиот е Дамјан, во чие време бугарската архиепископија постана автокефална, а тој беше возведен во прв бугарски патријарх од царот Роман Лакапин. Герман, чие име е и Гаврил е вториот што столувал во Воден и Преспа. Трет е Филип, но тој е прв во Лихнида односно Охрид. Четврт е Јован, што од Василиј II е поставен за прв архиепископ охридски. После тоа, петтиот е Лав, но тој не е Словен, туку е прв од Ромеите архиепископи, претходно хартофилакс на големата црква Св. Софија во Константинопол.

Во каталогот на охридските архиепископи кај Gelzer, како архиепископ охридски пред Јован е запишан Филип (Φίλιππος ἐν Λυχνίδῃ τῇ πάλαι μὲν Σασσαρίτῃ προσαγορευομένη, νῦν δὲ Ἀχρίδι).³ Освен во овој каталог никаде на друго место, ниту кај Скилица, ниту во повелбите на Василиј II не наоѓаме споменување на бугарски патријарх со име Филип.

Скилица, пак на следниов начин соопштува за учеството на охридскиот Архиепископ во убиството на Св. Јован Владимир: „И откако Гаврил (синот и преемникот на цар Самуил) бил убиен од Јован (Владислав), тој Јован (Владимир) откако го прекршил договорот и поверувал на заклетвите од Јован (Владимир) дадени преку архиепископот на Бугарија Давид, му се предал и по малку бил убиен“.⁴ Има и уште едно место кај Скилица каде зборува за архиепископот Давид, а тоа е кога раскажува за средбата меѓу охридскиот архиепископ и автократорот Василиј II, кога овој во 1018г. се приближил до Струмица, а кај него „дошол архиепископот на Бугарија Давид со писмо од Марија, жената на Јован (Владислав), која давала ветувања да се откаже од Бугарија, ако (тој автократорот) исполни некои (нејзини) цели“.⁵ Во првиот цитат се споменува името на архиепископот Давид како учесник во случувањата со убиството на Св. Јован Владимир, а во вториот името на

² B. Prokić, Die Zusätze in der Handschrift des Johannes Skylitzes codex Vindobonensis hist. grace. LXXIV. Ein Beitrag zur Geschichte des sogenannten westbulgarischen Reiches, München 1906 (доктор. дисерт.)

³ H. Gelzer, Der Patriarchat von Achrida, c. 6.

⁴ «ἐπεὶ δὲ ὁ Γαβριὴλ παρὰ τοῦ Ἰωάννου ἀπώλετο, καὶ οὗτος παρασπονδηθεὶς καὶ τοῖς ὄρκοις πιστεύσας παρὰ Ἰωάννου δοθεῖσιν αὐτῷ διὰ Δαβίδ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας ἑαυτὸν ἐνεχείρισε καὶ μετὰ μικρὸν ἀπεσφάγη.» Ioannis Skylitzae, Synopsis Historiarum, ed. Princeps, recensuit Ivannes Thurn, Berlin-New York 1973, 38, 67-70; c. 354. Исто кај Кедрин: PG 122, 196. Преводот е наш, а го консултираваме преводот: Византијски извори за историју народа Југославије, том III, Београд 1966, 117-118.

⁵ «ἄρτι δὲ τῇ Στρομβίτζῃ προσήγγισεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἦκεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας Δαβίδ μετὰ γραμμάτων Μαρίας τῆς Ἰωάννου γυναικὸς ὑπισχνουμένης ἐκστῆναι Βουλγαρίας, εἰ τεύξεται τῶν κατὰ σκοπόν.» Ioannis Skylitzae, Synopsis Historiarum, recensuit Ivannes Thurn, Berlin-New York 1973, 41, 74-79; c. 357 Исто кај Кедрин: PG 122, 200. Преводот е наш, а го консултираваме преводот: Византијски извори за историју народа Југославије, том III, Београд 1966, 124-125.

архиепископот Давид се споменува како оној кој го пресретнал Василиј II во Струмица со писмо од жената на Јован (Владислав). Но, името на архиепископ со име Давид воопшто не се споменува во Дјуканжиевиот каталог.

Архиепископот Давид се споменува еднаш во 1015/1016 година и вторпат во 1017/1018, значи нешто пред освојувањето на државата на Самуил од страна на Василиј II. Во таков случај, Давид би бил последниот бугарски патријарх и оној архиереј што учествувал во измамата за погубување на Св. Јован Владимир.

Јован како прв архиепископ охридски по востановувањето на Охридската Архиепископија се споменува во првата и во втората повелба издадени од Василиј II Бугароубиец. Во првата повелба издадена од Василиј II во 1019 г. се вели дека тој го потврдил најпобожниот монах Јован за архиепископ на Бугарија.⁶ Меѓутоа, токму на истото место се вели дека Јован бил монах, не патријарх или архиепископ. Тоа јасно укажува дека Јован по изборот, односно назначувањето бил хиротонисан во архиерејски чин. Второто место каде се споменува Јован како архиепископ е во втората повелба на Василиј II издадена во 1020 г. каде се вели дека автократорот Василиј II го нашол (го затекнал) тогашниот архиепископ (Јован) во Охрид.⁷ Втората повелба прави замешателство па не може со сигурност да се тврди дали Јован бил архиереј уште пред неговото назначување за архиепископ од Василиј II, или пак бил хиротонисан за архиепископ откако бил назначен од автократорот. Оваа непознаница му дала мотив на Прокиќ да смета дека Јован бил последниот бугарски патријарх чија титула со востановувањето на Охридската Архиепископија била променета во архиепископ.⁸

Како четврт извор се јавува Летописот на попот Дукљанин во кој исто така постои опис за настанот на измама и погубување на Св. Јован Владимир преку два епископи и еден калуѓер, но таму не им се споменуваат имињата. Вака пишува попот Дукљанин: „Тада позове два епископа и једнога калуѓера, па злоћудно изигравајући пред њима своју безазленост, даде им дрвени крст и упати их краљу. Кад су ови стигли, поздраве краља и даду му вјеру и крст. Примивши крст, краљ клекне и помоли се, па пошто је пољубио крст, стави га у њедра, а затим с малом пратњом оде к цару.“⁹ Малку подолу попот Дукљанин вели: „Потом, док се краљ молио Богу, витезови га опколе. Кад

⁶ „Ἐντεῦθεν οὖν καὶ τὸν εὐλαβέστατον μοναχὸν Ἰωάννην ἀρχιεπίσκοπον Βουλγαρίας ἐκυρώσαμεν“, Йор. Ивановъ, Български старини, 550.

⁷ „ἐν τῇ Ἀχρίδα τὸν νῦν εὐρομεν ἀρχιεπίσκοον“, Йор. Ивановъ, Български старини, 557.

⁸ Б. Прокиќ, Први охридски архиепископ, 289-290.

⁹ Превод Славка Мијушковића, Летопис попа Дукљанина, 238. Оригинални текст на латинсом гласи овако: „Tunc accersitis duobus episcopis et uno heremita, mentiendo illis maligne fidem suam, debit illis crucem ligneam misitque eos ad regem. Qui venientes salutaverunt regem et fidem atque crucem dederunt.“

краљ то примјети позове епископе и калуђера, који су се баш ту налазили, и рече им: Што се дешава господо моја? Што сте урадили? Чега ради сте ме тако обманули? Зашто верујући вашим ријечима и заклетвама, умирем без кривице? А они се од стида не усуђиваху погледати га у очи. Тада краљ пошто се помолио, исповједио и примио тијело и крв Господа, а држећи у руци онај крст који је био добио од цара, рече: Молите се за мене, господо моја, а да умирем без кривице, нека овај часни крст, скупа са вама, буде мени свједок судњега дана. Затим пољуби крст, опрости се с епископима у миру и док су сви плакали, изиђе из цркве, а онда га пред црквеним вратима салетјеше витезови. Глава му би одсјечена 22. маја. Доиста, епископи узму његово тијело и сахране га у истој цркви уз химне и похвале.”¹⁰

Како петти извор може да се смета и службата на Свети Јован Владимир составена на грчки јазик во чиј состав има две житија, опширно и кратко, но овој извор е од подоцнежен датум.¹¹ Само во краткото се споменува охридски архиепископ со име Никола¹². Никола се споменува и во списокот „**СѢ́иѠ Ѡ Болгáрскаго народа**”, придодаден кон зографската бугарска историја, на 14-тото место, меѓу учениците на св. св. Методиј и Кирил и Иларион Мегленски.¹³ Архиепископот Никола го нема во Дјуканжиевиот каталог на охридските архиепископи објавен од Gelzer. Снегаров смета дека архиепископот Никола веројатно бил запишан во некое словенско житие на Св. Јован Владимир што му претходело на грчкото житие, но дека тоа житие не е сочувано. Таквото житие, или барем пролог можно е да го имало во Охрид или во Зографскиот манастир.¹⁴ Тоа пак, што името на Никола го нема во пространото житие на Св. Јован Владимир, а го има само во краткото, иако авторот и на едното, и на другото житие црпат податоци од ист извор, Снегаров го објаснува со различни концепции на житијата. Опширното житие, смета Снегаров, има за цел да ја истакне небесната красота на Св. Јован Владимир, и заради тоа авторот можел да испушти некои историски факти, додека краткото житие има за цел да прикаже кратка и јасна биографија на светителот, па авторот не

¹⁰ Летопис попа Дукљанина, 239-240.

¹¹ Службата за прв пат е објавена на грчки јазик во Венеција 1690 г. на трошок на Јован Папа од Неокастро (Елбасан). Службата е напишана од Козма, Митрополитот Китијски на Кипар, кој одредено време му помагал, или можеби го заменува охридскиот архиепископ Герман кој бил болен. Истата е преиздадена во Мосхополе 1742 г. во време на Охридскиот Архиепископ Јоасаф, а потоа преиздадена уште двапати пати, во 1774 и 1858, повторно во Венеција. На црковнословенски јазик за прв пат е преведена во 1802 г. и издадена во Венеција на трошок на Хаџи Теодор Мекша, трговец од Трст.

¹² Ακολουθία τοῦ ἁγίου ἐνδόξου βασιλέως καὶ μεγαλομάρτυρος Ἰωάννου τοῦ Владίμηρου καὶ θαυματουργοῦ, ἐν Βενετία 1858, 24. [ἀγιώτατος βλαστός (ὁ Ἰωάννης Владίμηρος)... ἔλαμπε μὲ ἀρεταῖς καὶ χάριτες, νηστείαῖς, ἀγρυπνίαῖς, ... καλῶς τε καὶ θεαρέστως ἀπὸ τὸν ἀγιώτατον τότε Ἀχριδῶν Ἀρχιεπίσκοπον παιδαγωγηθεὶς τὸν σοφώτατον καὶ ἐν ἁγίοις Νικόλαος τὸν θαυμαστόν.]

¹³ Ћор. Ивановъ, Български старини изъ Македония, 641.

¹⁴ Ив. Снегаров, История, т.1, 27-28.

можел да испушти толку важен факт за моралниот живот на Св. Јован Владимир.

Никола во житието е наречен архиепископ, а не патријарх. Снегаров смета дека тоа се должи на тоа што житието на Св. Јован Владимир најверојатно било напишано по паѓањето на Бугарија, кога првоерарсите веќе не се нарекувале патријарси, туку архиепископи. Но, кај Снегаров има една контрадикција. Во след на истото објаснување за тоа дека Никола бил патријарх во Охрид, тој сепак констатира дека соопштението во краткото житие на Св. Јован Владимир за тоа дека тој бил воспитан од патријархот Никола е агиографски украс. Тоа го заклучува од фактот што нема никакви податоци дека Св. Јован Владимир пред да биде заробен од Самуил бил воспитуван во Охрид.¹⁵

Во 1906 г. Божидар Прокиќ ја издава виенската хроника на Јован Скилица со додатоките наречена *codex Vindobonesis LXXIV (Cod. Vindob. 74)*, и таму, во дополнувањата направени од Михаил епископот Деволски во почетокот на 12-ти век, името на архиерејот Давид што се среќава кај Скилица поправено е со името Јован, кој всушност бил и првиот архиепископ охридски.¹⁶ Така, на местото каде се говори за договорот на Јован Владимир и Јован Владислав, наместо „преку архиепископот на Бугарија Давид“ стои „преку архиепископот на Бугарија Јован“. Исто така, таму каде што се говори за договорот во Струмица, наместо „архиепископот на Бугарија Давид“, стои „архиепископот на Бугарија Јован“.¹⁷ Прокиќ смета дека Михаил Деволски кој ја препишувал хрониката на Скилица во 1118 г. ги направил овие промени, меѓутоа, Златарски се спротивставува на тоа и смета дека не било можно во таа година да се направат тие промени туку направени се кон крајот на XII или XIII век. Ваквото гледиште го заснова на §57 од *Cod. Vindob. 74*, каде се вели дека: „Царот (Василиј) го утврдил повторно бугарското епископство за автокефално, како некогаш и при старецот Роман (Лакапин), откако се уверил од повелбите на царот Јустинијан дека тоа е Прва Јустинијана, која нему му беше татковина негова, која тогаш го имала епископот Кастелион.“¹⁸ Деволскиот епископ Михаил не можел да го внесе тој додаток зашто во тоа време сè уште не била појавена идејата за поистоветување на Охридската Архиепископија со Прва Јустинијана. Поправките според Златарски најрано можеле да бидат направени во средината на XII век, зашто според

¹⁵ исто, стр. 28.

¹⁶ Μιχαήλ Δεαβόλεως, Προσθήκες στον Ιω. Σκυλίτζη, изд. В., Prokić, Die Zusätze 35. Пишува Михаил Деволски во § 58, και Ιωάννου δὲ τοῦ Βουλγαρίας ἀρχιεπισκόπου κοιμηθέντος.

¹⁷ В. Prokić, Die Zusätze, 32-33.

¹⁸ „ὁ δὲ βασιλεύς ἐκύρωσε καὶ αὐτίς τὴν ἐπισκοπὴν Βουλγαρίας αὐτοκέφαλον καθὰ καὶ πάλαι ἐπὶ τοῦ γέροντος Ρωμανοῦ, πληροφορηθεὶς ἀπὸ τῶν διατάξεων Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως αὐτὴν εἶναι τὴν πρώτην Ἰουστινιανὴν, ἣν ἐκεῖνος πατρίδα ἑαυτοῦ φησὶν ἔχουσαν τὴν καὶ ἐπίσκοπον Καστελλίωνα.“ исто, стр. 35.

материјалните документи нема сознанија дека некој се потпишал како архиепископ на Прва Јустинијана пред Јован Комнен (1143-1160) кој во 1156 г. се потпишал како: „смирена монах Јован и по Божјата милост архиепископ на Прва Јустинијана и цела Бугарија Комнен”.¹⁹ Тоа значи дека поправките ги направил самиот препишувач на хрониката и тоа повлияна од тогаш веќе познатиот каталог на бугарските архиепископи. Но, и покрај ова, многу е тешко да се разбере и да се докаже зошто препишувачот го заменил името на архиепископот Давид со името Јован.²⁰

Ете, главно, тоа се податоците што ги црпиме од познатите извори што говорат за тој период.

2. Горенаведените изворни податоци биле причина да се појават различни мислења за тоа кој бил архиепископ охридски во 1016 година кога е убиен Св. Јован Владимир. Се јавуваат три имиња на архиепископи: Давид, Никола и Јован. Давид и Никола ги нема во дјуканжиевиот каталог на охридските архиепископи. Никола го нема во ниту еден друг извор освен во краткото житие на Св. Јован Владимир за кое немаме никаква потврда дека настанало пред XIV век, а многу е веројатно и многу подоцна. Според Скилица – Кедрин, несомнено е дека името на архиепископот е Давид. Според додатокот на хрониката на Скилица од Михаил Девошки, несомнено е дека името Давид е поправено во Јован. Тоа му дало повод на Захарија вон Лигентал да смета дека истовремено постоеле два патријарси, Давид и Јован.²¹ Таквата претпоставка нема никаква материјална поткрепа и би можела најлесно да биде отфрлена. Неа ја отфрла и Голубински и тврди дека Давид и Јован патријархувале еден по друг, и тоа Давид до паѓањето на Бугарското царство, а Јован веднаш по неговото паѓање.²² Доказ за тоа е она што го пишува во првата грамота на Василиј II дека Јован пред да биде поставен за архиепископ бил монах.²³

Според Златарски, а тоа го прифаќа и Снегаров, последен патријарх во Првото бугарско царство бил Давид. Ако се суди според неговото учество во интригите на царот Јован Владислав, тука пред сè Снегаров мисли на неговото учество во подлата измама на Самуиловиот зет Јован Владимир, може да се допушти дека тој бил поставен од Јован Владислав и тоа откако овој го узурпирал престолот во 1015 г.²⁴

¹⁹ Н. В. Златарски, Кой е бил български архиепископ, 469.

²⁰ исто, стр. 472.

²¹ Z. Lingenthal, Beiträge, 10.

²² Е. Голубинский, Краткий очерк истории, 40 и 257.

²³ „Εντεῦθεν οὖν καὶ τὸν εὐλαβέστατον μοναχὸν Ἰωάννην ἀρχιεπίσκοπον Βουλγαρίας ἐκυρώσαμεν”, Йор. Ивановъ, Български старини, 550.

²⁴ Ив. Снегаров, История, т.1, 31.

Прокиќ пак, кој го испитувал додатокот на хрониката на Скилица дошол до заклучок дека Филип бил првиот патријарх што бил претстоител од 990-1015 г. односно до смртта на Гаврил Радомир, а негов непосреден наследник бил Јован од крајот на 1015 г. или почетокот на 1016 г.²⁵ Мислењето дека помеѓу патријархот Филип и архиепископот Јован немало друг патријарх со име Давид, Прокиќ го основа на двете гореспоменати места од повелбите на Василиј II, како и на каталогот на Бугарските архиепископи во кој го нема името на Давид. Тој ги споредува местата кај Скилица и попот Дукљанин што говорат за измамата на кралот Јован Владимир од страна на царот Јован Владислав направена преку неговите делегати епископи од Охридската Архиепископија, па заклучува дека Скилица го опишува убиството на Јован Владимир многу кратко, додека поп Дукљанин многу поопширно. Кај попот Дукљанин има многу легендарни примеси што можат лесно да се распознаат, меѓутоа двете раскажувања се согласни меѓу себе, смета Прокиќ. Па така извлекува заклучок дека и Скилица, и попот Дукљанин го црпеле материјалот за историјата од ист извор. Во тој заеднички извор, најверојатно бил означен не само бројот туку и имињата на делегатите на Јован Владислав. Прокиќ претпоставува дека во тој извор како и во летописот на поп Дукљанин пишувало дека биле тројца делегати, двајца епископи и еден калуѓер, а дека од тие двајца епископи, едниот бил патријархот Јован, а другиот епископот Давид. Бидејќи Скилица ги скратувал податоците на своите извори, Прокиќ смета дека тој несомнено го скратил и ова место каде се говори за делегатите. При скратувањето, тој го спомнал само едниот, најглавниот делегат, тогашниот патријарх, но заради брзина во пишувањето направил грешка во името. Па така, патријархот Јован го нарекол Давид. Е сега, бидејќи бил доследен во препишувањето, таа грешка ја повторил и на второто место во својата хроника каде по вторпат го споменува името на тогашниот бугарски патријарх, па истиот повторно го именувал како Давид.²⁶

Главно, вакви се аргументите на Прокиќ со кој тој објаснува дека после патријархот Филип, на тронот дошол Јован, а помеѓу нив немало патријарх со име Давид. Ние ваквото објаснување го сметаме во најмала рака претерано. Да се тврди дека Скилица од брзина во пишувањето го погрешил името на патријархот е веќе проблематично, но да се усвои теза дека истата таа грешка подоцна при опишување на нов настан ја повторил, сметаме дека е претерано.

Најверојатна нам ни изгледа варијантата дека Давид постанал патријарх во 1016 г. и на тоа место бил поставен од царот Јован Владислав веднаш по неговото доаѓање на престолот. Негов претходник бил патријархот Филип кој патријархувал во Охрид од 990 – 1016 г. После Давид првоерарх на охридската

²⁵ Б. Прокиќ, Први охридски архиепископ 276-285.

²⁶ Б. Прокиќ, Први охридски архиепископ 283-284.

катедра станал Јован, за кого имаме потврда од изворите дека бил поставен од автократорот Василиј II во 1018 г. Можеби заради краткото време на патријархување, помалку од две години, можеби затоа што името му било извалкано со настаните околу погубувањето на Св. Јован Владимир, тој не се споменува во Дјуканжиевиот каталог на охридските архиепископи. Следствено на сето погоре речено, сметаме дека Давид бил патријархот што столувал во Охрид, а што учествувал во подлата измама која завршила со убиство на Св. Јован Владимир.

Многу е тешко да се оцени дали Давид тоа го правел свесно, или пак и самиот бил измамен од царот Јован Владислав и несвесно учествувал во заверата. Ако се читаат изворите, ќе се забележи дека тие или се воздржани и не сакаат да фрлат никаква вина на патријархот Давид, или пак опишувајќи го односот што Св. Јован Владимир го имал кон нив во миговите пред погубувањето, како да сакаат во одредена мера да го оправдаат. Попот Дукљанин на местото што погоре го цитиравме ги опишува моментите пред смртта на Св. Јован Владимир. Од таму дознаваме за прашањата што со огромна веројатност би можел да им ги постави Св. Јован Владимир пред смртта на двата епископа и калуѓерот што биле присутни и во часот пред погубувањето. Тој ги прашувал: „Што се случува моја господо? Што направивте? Зошто ме измавивте? Зошто верувајќи на вашите зборови и заклетви, умирам без вина? А тие од срам не се осудувале ниту да го погледаат в очи. Тогаш кралот, откако се помолил, се исповедал и го примил телото и крвта Господова, а држејќи го во рацете оној крст што го добил од царот, рече: Молете се за мене, господо моја, а дека умирам без вина, нека овој чесен крст, заедно со вас ми биде сведок на судниот ден. Потоа го целива крстот, се прости со епископите во мир и додека сите плачеа, излезе од црквата, а тогаш пред црковните порти го нападнаа витезите. Главата му беше отсечена на 22 мај. Навистина, епископите го зеда неговото тело и го погребваа во истата црква со химни и пофалби.“²⁷

Другите извори премолчуваат, но попот Дукљанин како да сака нагласи дека самиот Јован Владимир сфатил дека епископите и калуѓерот што го измавиле всушност и самите биле измамени. Од зборовите изречени од Св. Јован Владимир се гледа дека тој им проштева на оние што го измавиле и не само тоа, туку тој од нивната рака зема и последна причест. Ги бара да му бидат сведоци на судот Божји дека умира без вина. Доколку сметал дека епископите од кои едниот сигурно бил охридскиот патријарх свесно учествувале во заверата, сигурно дека немало да ги бара да му бидат сведоци на судниот ден, туку во таков случај тие и самите би биле под суд. Уште

²⁷ Летопис попа Дукљанина, 239-240.

помалку би се причестил од рацете на епископ кој го измамил да биде погубен.

Од друга страна пак, фактот што култот на Св. Јован Владимир се јавува во Охрид и на територијата под јурисдикција на Охридската Архиепископија говори колкава грижа на совеста имале нашите претходници за учеството на охридскиот патријарх во измамата која го одвела во смрт Св. Јован Владимир. Дури и самиот да бил измамен од царот, патријархот Давид не би можел лесно да си прости себе си што дури и несвесно учествувал во маченичката смрт на еден побожен и невин крал. Затоа е сосема можно, многу кратко по смртта токму во Охрид да била напишана и првата служба на Св. Јован Владимир за која денес само се претпоставува дека постоела.

Дури и да било несвесно и ненамерно учеството на охридскиот патријарх Давид во измамата на Св. Јован Владимир која него го одвела во смрт, а уште повеќе ако тоа учество било свесно и намерно, го задолжува сегашниот архиепископ охридски да побара прошка во името на неговите претходници. Прощка не од Св. Јован Владимир, за кој имаме историски податоци дека веќе простил, туку прошка од црковната полнота која не е неможно да се соблазнила од ваквото предавство. Затоа браќа простете вие, но да простат и сите наредни генерации.

3. Заради сродноста на изворите што погоре ги наведовме, прилика е да го разгледаме еклисиолошкиот проблем околу селењето на бугарскиот патријарх од Дристра, па се до неговото конечно населување во Охрид. Ниту оние што ја подржуваат тезата дека по укинувањето на Дрстарската патријаршииска столица таа се преселила во Охрид, ниту пак оние што сметаат дека Охридската Патријаршија во Самуилово време не континуитет на бугарската патријаршија, туку дека е потполно различна од неа, даваат само историски аргументи за нивните тврдења, но никој не се обидува да даде еклисиолошко толкување на нивните теории, па дури ниту толкување од канонското право, освен со многу ретки исклучоци, а без кои толкувања не може правилно да се постави ниту една теза што е врзана за Црквата.

Неспорно е од историската фактологија дека дрстарскиот ариепископ се селел од Дрстар во Триадица (Средец), Воден²⁸, Меглен, Преспа и на крај завршил во Охрид.²⁹ Неспорно е исто така дека на првиот архиепископ Јован,

²⁸ За тоа дали патријархот се преселил во Воден или во Видин има различни мислења. Види: Н. Gelzer, *Der Patriarchat von Achrida*, 3; Ст. Новаковиќ., *Охридска Архиепископија у почетку XI века*, Глас српске краљевске академије LXXVI, 55; како и: Б. Прокиќ, *Постанак Охридског Патријархата*, 207-213.

²⁹ „Ἐπὶ Πέτρον γὰρ βασιλεύσαντος ἐν Βουλγαρία αὕτη μὲν τῷ τῆς ἀρχιεπισκοῆς ἀξιωματι ἐλαμπρύνετο, μετὰ δὲ τοῦτο ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταβαίνοντων τῶν ἀρχιεπισκόπων, τοῦ μὲν εἰς Τριάδιτζαν, τοῦ δὲ ἐν τοῖς Βοδηνοῖς καὶ ἐν τοῖς Μογαίνοις, εἶθ' οὕτω (οὕτως Ивановъ) ἐν τῇ Ἀχρίδῃ (Ἀχρίδα Ивановъ) τὸν νῦν εὐρομεν ἀρχιεπίσκοπον, καὶ αὐτὴν μὲν τὴν Ἀχρίδα ἀρχιεπίσκοπον ἔχειν,

Василиј II му дал јурисдикција над истата онаа територија на која била распространета Бугарската Архиепископија во времето на царот Петар.³⁰ Со други зборови, според хрисовулите на царот Василиј II нема никаков сомнеж дека тој ја третира Охридската Архиепископија како континуитет на Бугарската архиепископија во Дристра. Но, бидејќи таа Бугарска Црква, Охридската Архиепископија за време на владеењето на царот Самуил достигнала толкава територијална распространетост каква што немала ниту за време на својот најголем обем под царевите Петар и Симеон, царот Василиј II територијално не ја намалил, туку ја оставил во границите во кои ја затекнал.

Сепак, постојат различни мислења дали Охридската Архиепископија се поистоветува со Бугарската патријаршија во Дристра. Gelzer³¹, Снегаров³² и Конидарис³³ сметаат дека Охридската Архиепископија е продолжеток на Бугарската Патријаршија во Дристра, додека Петковиќ смета дека Патријаршијата во Охрид била во потполност различна од Патријаршијата во Дристра³⁴. Титулата на охридските архиепископи била „на цела Бугарија“, па врз таа основа Снегаров заклучува дека Охридската Архиепископија е континуитет на Бугарската Црква во Првото Бугарско царство.³⁵

Острогорски исто така смета дека Самуил ја воспоставил бугарската патријаршија што ја укинал Цимиски. Тој и покрај тоа што вели дека Самуиловото царство било идеолошки поврзано со старото бугарско царство, па затоа и самиот Самуил, а и византиските хронолози го нарекле бугарско, завршува во една контраверзност, дека сепак, царството на Самуил и според составот и според карактерот било ново царство.³⁶ Изворите што ги имаме ни даваат многу малку податоци за Црквата во времето на Самуил, така што е многу тешко со сигурност да извлечеме издржан заклучок.

Постои мислење дека Охридската Архиепископија во ниту еден случај не би можела да се поистовети со бугарската архиепископија во Дристра, зашто се работи за целосно нова и различна црковна структура.³⁷ Всушност Василиј II основал една потполно нова Црква која не може да се поврзува со дрстарската архиепископија, но претерано е да се рече дека новооснованата

ἐπίσκοπον δὲ εἰς τὴν Δρίστραν χειροτονῆσαι.” Βασιλείου Β', Σιγίλλιο 2, (стр. 44, Gelzer = стр. 557 Ивановъ)

³⁰ „... καὶ τὸν νῦν ἀγιώτατον ἀρχιεπίσκοπον Βουλγαρίας τοσαύτην τὴν ἐνορίαν ἔχειν θεσπίζομεν, οἷαν καὶ πόσῃν εἶχε ἐπὶ Πέτρου τοῦ βασιλέως...” Βασιλείου Β', Σιγίλλιο 2, (стр. 44, Gelzer = стр. 556 Ивановъ)

³¹ H. Gelzer, *Der Patriarchat von Achrida*, 3.

³² Ив. Снегаров, *История*, т.1, 8-14.

³³ Γ. Κονιδάρης, *Περί τὸ ζήτημα τῆς γενέσεως*, 17-18.

³⁴ М.Р. Петковић, *Постанак Охридске патријаршије*, *Богословје* 9/1 (1934), 18-25.

³⁵ Ив. Снегаров, *Първата Българска Патриархия (919-1018)*, *Годишник на Софийския университет. Богословски факултет*, т. 26 (1948-1949). София 1949, 27.

³⁶ Г. Острогорски, *Историја на Византија*, 361.

³⁷ Б. Прокић, *Постанак Охридског Патријархата*, 178-183.

Охридска Архиепископија немала никаква врска со Охридската Патријаршија од времето на Самуил. Гардашевиќ смета дека Василиј II не сакал да остави ниту трага, символ или институција што би упатувало на величината на неговиот најголем противник, царот Самуил.³⁸ Дека Охридската Архиепископија не се поистоветувала со Дрстарската Архиепископија се гледа и од фактот што по создавањето на Второто бугарско царство 1185/1185 г. се создала Трновската Архиепископија која била потполно независна од Охридската Црква.³⁹ Постојат секако мислења дека Трновската Архиепископија била создадена затоа што „бугарската“ Охридска Архиепископија се наоѓала под управа на Грците.⁴⁰ Многу слично мислење на ова има и Снегаров.⁴¹

Прокиќ не ја прифаќа ниту теоријата дека Охридската Архиепископија е континуитет на Бугарската Патријаршија, ниту пак дека Охридската Архиепископија е континуитет на Прва Јустинијана. И покрај ваквиот став, тој сепак смета дека Дрстарската Патријаршијата била лишена само од својата столица во Дристра, но таа уште егзистирала настанувајќи се во други градови кои сè уште не биле заземени од визнатиската војска.⁴²

Ваквите недоследности речиси кај сите проучувачи на укинатата Бугарска Патријаршија и Охридската Архиепископија се јавуваат заради не третирање на еклисиолошкиот и канонскиот фактор. Овде треба да се постави едно принципиелно прашања кое ниту еден од проучувачите не го поставува, а тоа е следново: дали селењето на бугарскиот патријарх од едно место во друго може од еклисиолошки и канонски аспект да се смета како селење на патријаршиската столица?

Прокиќ изнесува претпоставка дека автократорот Јован Цимискиј кога во 971 г. ја освојува Дристра од Русите, а кои претходно во 969 г. ја завзеле од Бугарите, не го нашол таму бугарскиот патријарх кој според негови претпоставки бил веќе избеган во Средец. Затоа патријаршијата ја деградирал во обична епископија, а патријархот Дамјан го свргнал (податок што го црпише го Гелцеровиот каталог). Зошто царот би го свргнувал бугарскиот

³⁸ Б. Гардашевиќ, Каноничност стицања аутокефалности, с.с. 51-52. Спротивно на него, Бакалов ја поистоветува Црквата во времето на Самуил со Охридската Архиепископија темелејќи го своето тврдење на претпоставка дека архиепископот Димитар Хоматијан своето право да го круниса Тодор Дука го засновал на правото на охридскиот архиепископ да го круниса царот Самуил, Гаврил Радомир и Јован Владимир. Види: Г., Бакалов, Охридската Архиепископија, 169.

³⁹ Погрешно е мислењето на Пајсиј Хиландарец изразено во неговата Славјанобугарската историја во врска со поканата на Јован Асен I до архиепископот Тофилакт Охридски да биде поставен за патријарх во Трново. Види: Райков, Б., Паисиевијат рџкопис на "История славяноболгарская" 1762, София 1989, 76-77.

⁴⁰ Е. Голубинскиј, Краткиј очерк историји, 78.

⁴¹ Ив. Снегаров, Положението, 274-275.

⁴² Б. Прокиќ, Постанак Охридског Патријархата, 212-213.

патријарх за кој не е познато дека имал било каква вина, а кој бил поставен за патријарх само неколку години претходно и тоа со повелба на неговиот претходник, царот Роман I Лакапин?⁴³ Не постои ниту еден историски извор кој ни ја објаснува причина да биде свргнат патријархот Дамјан.

Можен одговор треба да се бара во еклисиологијата на Црквата и нејзиното канонско право. Согласно на нив, некоја епископската катедра, заради потребата на Црквата се воздигнува во повисок (архиепископски или патријаршки) ранг за да извршува одредена организациона улога во животот на некоја помесна Црква. Воздигнувањето на некоја катедра може да се основа и на некои историски претпоставки, но најчесто тоа се прави од практични причини, првата катедра да биде координатор во административниот живот на помесната Црква. Според тоа, воопшто не е чудно зошто Јован Цимискиј го свргнал бугарскиот патријарх Дамјан. Ако патријархот избегал од Дристра и ако Јован Цимискиј не го затекнал таму кога тој ја освоил Дристра, логично е дека самиот патријарх се откажал од неговото патријаршиско достоинство и на тој начин самиот се свргнал, а царот само тоа го констатирал. Ако тој бил во Дристра во времето на нејзиното завземање, ќе имавме сведоштво дека бил и протеран. Што значи претпоставката на Прокиќ, дека дрстарскиот патријарх ја напуштил својата катедра и побегнал уште во времето на освојувањето на Дрстар од Русите во 969 г. е многу веројатна.⁴⁴

Но, било која претпоставка да се усвои, било онаа дека дрстарскиот патријарх сам побегнал пред наездата на Русите, или пак онаа дека тој бил протеран од Роман Лакапин се поставува прашањето дали при неговата преселба ја преселил и патријаршиската столица, а ако веќе тоа го направил, дали имал право на тоа? И второ, зошто Василиј II по освојувањето на Самуиловото царство не ја утврдил Дристра како архиепископско седиште, каде што тоа било до укинувањето на Првото Бугарско царство од страна на Јован Цимиски во 971 г., туку столицата на архиепископијата ја оставил во Охрид?

Јасно е дека Василиј II не само што не ја воздигнал Дристра во седиште на бугарските архиепископи, туку потполно спротивно дури ја унижил истата да биде само епископија во Охридска Архиепископија. Ова е сосема доволен податок за да заклучи дека со тоа сакал да покаже дека тој во Охрид основал една потполно нова архиепископија на која ѝ го потчинил како епископија

⁴³ Во оваа статија немаме цел да е впуштаме во разработка на теориите кога точно бугарската Црква добива автокефалија и ранг на патријаршија, а за што потојат различни гледишта, туку ја усвојуваме теоријата дека тоа е во времето на царот Роман I Ланкапин.

⁴⁴ Б. Прокиќ, Постанак Охридског Патријархата, 227.

дури и старото седиште на Црквата на Бугарската држава.⁴⁵ Таа нова архиепископија не била потчинета на ниту една патријаршија, туку исто како и Синајската Архиепископија, била потчинета само на автократорот.

Од изворите јасно е дека Охридската Патријаршија се појавила во Западното бугарско царство, формирано од Самуил (976-1014). Исто така, јасно е дека бугарскиот доростолски патријарх преселувајќи се, стигнал до Охрид. Но, сето ова не дава доволна еклисиолошка поткрепа за да се смета дека Охридската Патријаршија, а подоцна Архиепископија е континуитет на Бугарската Патријаршија со седиште во Доростол. Погоре видовме дека многу сериозни проучувачи на споменатиот период, како што се Gelzer, Златарски, Снегаров, Острогорски сметаат дека со преселбата на доростолскиот патријарх се преселувала и патријаршиската столица и стигнала до Охрид. Но, за оној што ја познава еклисиологијата на Православната Црква, јасно е дека не е можно со просто преселување на некој епископ, па нека е тоа и патријарх, тој да ги стекнува правата на јурисдикција над народот во тие места, без притоа истиот да добива постојана потврда од Синодот на Црквата дека му дава јурисдикција над паствата во областа каде се преселил, а истовремено да му ја отповикува јурисдикцијата на епископот кој до доаѓањето на патријархот ја имал јурисдикцијата над таа територија. Следствено, неможно е поради селењето на патријархот во услови на нужда, да се селела и патријаршиската катедра. Дури и во случај заедно со него да се селела администрацијата на патријаршијата, ни тоа не е доволен доказ за да се рече дека се селела самата патријаршија.

Архиепископијата или патријаршијата е таму каде што е првата катедра на Црквата. Таа навистина може да биде во секое место каде што ќе одлучи Црквата, иако најпрепорачливо е да биде во административниот центар на областа, но воопшто не е исто дали ќе биде во Доростол или во Охрид. Тоа се две различни помесни Цркви, составени од различни луѓе, различно свештенство и освен тоа што се географски оддалечени, далечни се и по културата и обичаите. Едноставно речено, иако Црквата е една, Доростол и Охрид се две различни помесни Цркви. Дури и да нема сомнеж дека доростолскиот патријарх селејќи се од место во место дошол до Охрид, тоа не е никаков доказ дека со него ја пренел во Охрид Бугарската Патријаршија. Охридската Црква не е иста со доростолската. Секако дека тоа не ја исклучува можноста Доростол еден ден да го загуби црковниот примат, како што и се случило, а Охрид пак да го добие. Но, од црковен или еклисиолошки аспект,

⁴⁵ П. Георгиев смета дека од 971 г. па сè до 1020 г. источните делови на Бугарија беа под јурисдикција на еден Бугарски архиепископ кој имал седиште во Дристра со име Георгиј, а тоа го основа на три документи потпечатени со оловен печат кои се датираат на крајот на 10-ти и почетокот на 11-ти век. Види: P.P. Georgiev, *Au sujet de l'interpretation des sceaux de plomb de l'archevêque Georges de Bulgarie*, *Études balkaniques*. Academie Bulgare des Sciences. Institut d'Études balkaniques 3 (1980), Sofija, 120-129.

тоа не е иста помесна Црква - иако и двете Цркви се Една, Света, Соборна и Апостолска Црква.

Можеби некому ќе му се чини дека претходно напишаното има пропагандна тенденција да ја омаловажи врската меѓу Бугарската Патријаршија и Охридската Архиепископија. Овде воопшто немаме цел да докажуваме дека Охридската Архиепископија не била и Бугарска Црква. Историски е недвосмислено дека многу охридски архиепископи се титулирале како архиепископи и на цела Бугарија. Исто така историски е непобитно дека бугарскиот патријарх преселувајќи се од Доростол, преку Средец, Меглен и Воден, стигнал до Преспа. Овој еклисиолошки осврт има сосем друга намера. Со него се дава само еклисиолошко толкување на историскиот факт на преселбата на доростолскиот патријарх. Според православното црковно учење за структурата на Црквата, невозможно е да се прифати теоријата дека со селењето на доростолскиот патријарх се преселила и доростолската патријаршија во Охрид. Во спротивно, ако на историскиот настан на преселбата на доростолскиот патријарх му се даде потврда од црковен карактер, тогаш православната еклисиологија по ништо нема да се разликува од римокатоличката. Според римокатоличката еклисиологија, папата е над другите епископи, па ако тој едно време се преселил во Авињон и логично е да не можел повеќе да биде римски епископ, сепак останал надреден над другите епископи само заради тоа што е папа по функција, а не претстоител според рангот на местото во кое епископствува. По наше убедување, тоа е крајно неприфатливо од аспект на православното толкување на Црквата, според кое полнотата на Црквата е и во нејзината помесна соборност (католичност), а не исклучиво во нејзината вселенска соборност.⁴⁶

⁴⁶ Според православната еклисиологија, постојат два критериуми за католичност, односно соборност на Црквата. Едниот критериум е врзан со локалната евхаристиска заедница со структура: Епископ, свештеник, ѓакон и народ Божји - со права вера и апостолско преемство е потполна, католичка (соборна) Црква. Вториот критериум на соборноста се мери преку единството на распространетите локални Цркви во вселената, а се манифестира низ прифаќањето (примањето), или уште би го нарекле меѓусебното признавање на тие локални Цркви. Во римокатоличката Црква сè уште доминантно место има критериумот за вселенска соборност, односно критериумот за универзална Црква. Од тој критериум, но и за тој критериум, институционализирано е папството.

Познати се некои обиди на одредени патријарси од Источната Црква, кои универзалниот критериум на соборноста на Црквата го наметнуваат над критериумот за соборност на секоја локална Црква, со цел да се институционализира патријаршијата како правен механизам за гарантирање на единството на Црквата. Веруваме дека од таква погрешна еклисиологија се водени толкувањата кои се трудат да објаснат дека без оглед на тоа што бугарскиот патријарх се селел од епископија во епископија, ги задржувал своите патријаршиски права. Тоа е спротивно на еклисиолошкиот критериум за соборност (католичност) на секоја локална евхаристиска заедница. Никој нема право, без негова согласност или без суд, да го отповика епископот на една локална Црква и да му ја одземе јурисдикцијата во неговата епископија. Секако, на тоа нема право ниту патријархот, па затоа јасно е зошто селењето на бугарскиот патријарх не може да се толкува како селење на патријаршијата, или како селење на претстојателот на таа помесна Црква.

Така, не занемарувајќи го фактот дека бугарските патријарси биле признати со титула патријарх во Самуиловата држава, како и тоа дека во времето на неговото владеење патријаршиската катедра била пренесена од Преспа во Охрид, не треба да се испушта дека тие патријарси, по нивното заминување од Доростол, никогаш веќе не биле признавани со титула патријарх, ниту од Константинополската Патријаршија, ниту од византискиот автократор.

Заклучок:

Предмет на ова проучување беше дилемата кој бил архиепископ, односно патријарх охридски во 1016г. кога е погубен Св. Јован Владимир. Ги прикажавме главно сите познати извори кои даваат податоци за расветлување на таа дилема. Во продолжеток прикажавме анализи од различни проучувачи, и споредувавме меѓусебно, и дојдовме до заклучок дека името на охридскиот патријарх кој учествувал во измамата на Св. Јован Владимир е Давид. Иако неговото име воопшто не постои во каталогот на охридските архиепископи, речиси сите познати историски факти водат до неговото име.

Во продолжение разгледавме каква еклисиолошка димензија може да му се даде преселувањето на бугарскиот патријарх од Дристра во Охрид. Се обидовме недвосмислените историските факти кои укажуваат на селење на дрстарскиот патријарх, да ги осветлиме со еклисиолошки аспект и да дадеме одговор, дали Охридската Архиепископија е континуитет на дрстарската Бугарска Патријаршија. Покажавме дека според православното црковно учење за структурата на Црквата, невозможно е да се прифати теоријата дека со селењето на доростолскиот патријарх се преселила и доростолската патријаршија во Охрид. Охридската Архиепископија е една од ретките помесни Цркви, веројатно уште само Синајската Архиепископија која е востановена со повелба на автократор, без согласност од некоја патријаршија.

Резиме:

Овој труд обработува две сродни теми, но првично и генерално се занимава со барање одговор на прашањето кој бил архиепископ охридски во времето кога е погубен свети Јован Владимир. Постојат јасни траги дека во измамата на свети Јован Владимир да дојде во Преспа, за таму да биде погубен, учествувал и тогашниот охридски архиепископ, па затоа не е неважно името на архиепископот што учествувал во тоа. Во изворите што можат да послужат за разјаснување на ова прашање нема воедначен одговор, па затоа е потребно оваа дилема да се разрешува споредбено. Ползувајќи ја познатата литература која веќе се занимавала со ова прашање, ама која до наше време не дала единствен одговор во однос на името на тогашниот охридски архиепископ, се обидуваме со научна доследност да дојдеме до одговорот.

Во продолжение, како втора тема, но по сè сродна на првата го разгледуваме еклисиолошкиот проблем на преселувањето на бугарскиот патријарх од Дристра во Охрид. Историски неспорно е дека тоа преселување се случило, но дали тоа може да се оправда од еклисиолошки аспект. Дали може еден патријарх да сели во различни места, а при тоа секогаш да има истата служба, иако не му ја потврдил ниту еден Синод, иако дошол меѓу словесно стадо што дотогаш не му припаѓало?

Клучни зборови: Охридска Архиепископија, патријарх Давид, архиепископ Јован, Јован Владимир

Summary:

This paper deals with two related topics, but initially and generally dealing with the request in response to the question of who was Archbishop of Ohrid at the time when St. John Vladimir was executed. There are clear traces that St. John Vladimir came in Prespa being tricked for the purpose to be executed there and that the Ohrid Archbishop participated in the plot, so the name of that archbishop is therefore not irrelevant. It is necessary to solve this dilemma comparatively, for there is no uniform response in the sources which may serve to clarify this matter. Using the well-known literature that has dealt with this issue, and yet failing to discover a single answer regarding the name of the then Archbishop of Ohrid, here we try to reach scientifically consistent answer until nowadays.

In addition, as a second subject being related to the first one, we consider the ecclesiological problem of resettlement of the Bulgarian Patriarch of Dristra in Ohrid. It is historically undisputed that the resettlement we are treating now happened, but we marvel whether it could be justified from an ecclesiological aspect. Could a Patriarch move to different places and yet hold the same position, although it was not confirmed by any Synod, in spite he came to a sensible herd that had not belong to him never before?

Keywords: Ohrid Archbishopric patriarch David, Archbishop John, John Vladimir

Резюме:

Данная работа посвящена двум смежным темам, но изначально и в целом занимается поиском ответа на вопрос: кто был архиепископом охридским в то время, когда погиб святой Иоанн Владимир. Существуют явные следы того, что в обмане святого Иоанна Владимира приехать в Преспу, чтобы там быть погубленным, участвовал и тогдашний архиепископ охридский, и поэтому неважно имя архиепископа участвующего в этом. В источниках которые могли бы послужить прояснению этого вопроса нет однозначного ответа, и поэтому нужно эту дилемму решить сравнением. Пользуясь известной литературой, которая уже занимается этим вопросом,

но которая до нынешнего времени не дала единственного ответа по отношению к имени тогдашнего охридского архиепископа, пытаемся с научной консистенцией дойти до ответа.

В продолжении, как вторую тему, но во всем сродную первой, рассматриваем эkkлезиологическую проблему переезда болгарского патриарха из Дристры в Охрид. Исторически неоспоримо, что этот переезд случился, но можно ли это оправдать с эkkлезиологического аспекта. Может ли один патриарх переезжать в различные места, а при этом всегда иметь то же служение, не смотря на то, что его не подтверждал ни один Синод, не смотря на то, что он приезжает между словесным стадом, не принадлежащим ему до этого?

Ключевые слова: Охридская Архиепископия, патриарх Давид, архиепископ Иоанн, Иоанн Владимир

Библиографија:

1. Gelzer, Heinrich, Der Patriarchat von Achrida, Geschichte und Urkunden (AKSGW, philol.-histor. Kl 20/05) Lipzig 1903. = Н. Gelzer, Der Patriarchat von Achrida
2. Prokić, B., Die Zusätze in der Handschrift des Johannes Skylitzes codex Vindobonensis hist. grace. LXXIV. Ein Beitrag zur Geschichte des sogenannten westbulgarischen Reiches, München 1906 (доктор. дисерт.) = В. Prokić, Die Zusätze
3. Прокић, Божидар, Први охридски архиепископ Јован, Глас српске краљевске академије, LXXXVII (други разред 52), Београд 1911, 267-303. = Б. Прокић, Први охридски архиепископ
4. Прокић, Божидар, Постанак Охридског Патријархата, Глас српске краљевске академије, XC (други разред 53, Београд 1912, 175-267. = Б. Прокић, Постанак Охридског Патријархата
5. Ивановъ, Йор., Български старини изъ Македония, София 1970, (фототип. издание: под редакцијата на Б. Ангелов и Д. Ангелов) = Йор. Ивановъ, Български старини
6. Снегаров, Иван, История на Охридската Архиепископия, том 1, София 1995². = Ив., Снегаров, История, т.1
7. Снегаров, Иван, Първата Българска Патриархия (919-1018), Годишник на Софийския университет. Богословски факултет, т. 26, 1948-1949. София 1949, 1-31.
8. Снегаров, Иван, Положението на Охридската архиепископия от възстановяването на Второто българско царство до 1334 г., Минало 2/7-8 (1912), с.с. 273-324, и 3/9 (1914), 38-57. = Ив. Снегаров, Положението
9. Κονιδάρης, Γ., Περί τὸ ζήτημα τῆς γενέσεως τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχριδίων καὶ τῶν Notitiarum No 3 παρὰ Parthey, во неговото дело: Συμβολαί εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῆς Ἀχρίδος, ἐν Ἀθήναις 1967, 9-23. = Г. Κονιδάρης, Περί τὸ ζήτημα τῆς γενέσεως
10. Острогорски, Георги, Историја на Византија, Скопје 1992. = Г. Острогорски, Историја на Византија
11. Петковић, М.Р., Постанак Охридске патријаршије, Богословље 9/1 (1934), 24-25.
12. Βασίλειος Β', Σιγγίλλια 1-3 (во врска со Охридската Архиепископија): Н. Gelzer, Ungedruckte und wenig bekannte Bistümerverszeichnisse der orientalischen Kirche. II, Byzantinische Zeitschrift II (1893) München 1893, с.с. 42-46. = Йор. Ивановъ, Български старини, 550-562.
13. Гардашевић, Б., Каноничност стицања аутокефалности Српске цркве 1219. године, у споменици: Свети Сава. Споменица поводом осамстогодишњице рођења 1175-1975, Београд 1977, 33-77. = Б. Гардашевић, Каноничност стицања аутокефалности
14. Бакалов, Георги, Охридската архиепископия в политическите взаимоотношения на балканските държави през XIII век, Во: Общото и специфичното в балканските култури до края на XIX век. Сборник в чест на 70-

- годишнината на проф. Василка Тъпкова-Заимова, Спфия 1999, 165-171. = Г. Бакалов, Охридската Архиепископия
15. Голубинский, Е. Евгений, Краткий очерк истории православных церквей: Болгарской, Сербской и Румынской или Молдовлашкой, Москва 1871. = Е. Голубинский, Краткий очерк истории
16. Летопис попа Дуклянина. Увод. Превод и коментар др Славко Мијушковић, Титоград 1967, 232-242. = Летопис попа Дуклянина
17. Lingenthal, von Zachariae., Beiträge zur Geschichte der Bulgarischen Kirche, [Mémoires de l'Académie Impériale des Sciences de St.-Petersburg, VIIe série, tome 8, No. 3], St. Petersburg 1864 = Z. Lingenthal, Beiträge
18. Златарски, Н.В., Кой е бил български архиепископ в Охрид при покорението на България отъ Василия II ?, Християнска мисъл кн. VIII (1909), 464-472. = Н.В. Златарски, Кой е бил български архиепископ

Овјавено во: Зборник радова са Меѓународног научног скупа „СВЕТИ ЈОВАН ВЛАДИМИР КРОЗ ВЈЕКОВЕ – ИСТОРИЈА И ПРЕДАЊЕ 1016-2016“